

Nederlands Comité Bescherming Trekvogels

Miljoenen trekvogels bereiken op hun jaarlijkse tocht naar hun broed- of overwinteringsgebieden niet het einddoel van hun reis, omdat zij onderweg gevangen en/of vermoord worden. Als u dit leest is de vogeltrek, één der boeiendste verschijnselen in het leven van de vogels, weer volop aan de gang. Het is, anno 1974 in Zuid-Europa, uitgegroeid tot één grote vogeltragedie. Teneinde paal en perk te stellen aan de weerzinwekkende praktijken van vogelvangsters en vogeljagers hebben een aantal binnen- en buitenlandse natuurbeschermingsorganisaties het initiatief genomen tot hernieuwde activiteiten om de trekvogels te beschermen. Op pag. 826 van het vorige nummer maakten wij reeds melding van de oprichting van het Nederlands Comité Bescherming Trekvogels. Het ligt in de bedoeling dat ook andere natuurbeschermingsorganisaties zich bij dit initiatief zullen aansluiten.

Het Nederlands Comité is principieel van oordeel, dat ter verwezenlijking van het uiteindelijke doel, beperking en liefst totale stopzetting van de vogelvangst in Italië en andere Zuidoepese landen, de inschakeling van ter plaatse bekend zijnde personen en organisaties onontbeerlijk is.

Derhalve zullen de werkzaamheden van het Nederlands Comité hoofdzakelijk gericht zijn op het inzamelen van gelden voor financiële en ook morele steun aan Italiaanse en buitenlandse vogelbeschermers die aldaar activiteiten ontplooiën tegen de massale vernietiging van trekvogels. Met name de Italiaanse 'Lega Nazionale contro la Distruzione degli Uccelli' (LENACDU), in 1965 opgericht en gevestigd te Florence, krijgt steeds meer aanhangers in vele delen van Italië. Deze Italiaanse vereniging zou echter veel meer resultaten kunnen boeken, indien zij de beschikking had over meer geld. Enkele hoogtepunten van haar programma zijn: verbetering van de Italiaanse wetgeving tegen de vogelvangst, natuurbeschermingseducatie op de scholen, verspreiding van films en documentatiemateriaal enz.

Aanvankelijk lag het in de bedoeling, dat het Nederlandse Comité Bescherming Trekvogels zou samenwerken met de stichting 'Mondiaal Alternatief' te Zandvoort. Maar hoewel beide organisaties het zelfde doel nastreven kunnen

de oprichters van het Comité Bescherming Trekvogels zich niet verenigen met de ecologische en psychologische benadering van het probleem, zoals Mondiaal Alternatief die voorstaat.

Ook de actie 'Koop een vogel vrij' en de sticker-actie wordt weinig doeltreffend geacht. Er verscheen een 'zwartboek'.

Wel zal worden getracht elkander zoveel mogelijk op de hoogte te houden van ieders afzonderlijke activiteiten.

Voor het beleid op langere termijn wordt overleg gepleegd met de buitenlandse zusterorganisaties die het zelfde doel met de zelfde middelen nastreven. Aldus wil men tot een samenwerkingsverband komen om alle morele en materiële steun te bundelen ten behoeve van de activiteiten der vogelbeschermers in Italië en de andere mediterrane landen.

Voor nadere mededelingen zal het Nederlands Comité Bescherming Trekvogels (NCBT) gebruik maken van de bestaande periodieken van de deelnemende organisaties.

Het secretariaat van het nieuw opgerichte comité is ondergebracht bij de Nederlandse Vogelbescherming, Dribergseweg 16 B te Zeist, tel. 03404-25406.

Op de girorekening van 'Het Vogeljaar' (giro 96 44 72 t.n.v. Adm. 'Het Vogeljaar' te Delft) kunnen nu giften ten behoeve van het Nederlands Comité Trekvogels worden gestort.

Ook de gironummers van het Wereld Natuur Fonds, Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren, Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels en de Nederlandse afdeling van de Internationale Raad voor Vogelbescherming zijn voor dit doel opengesteld. Binnenkort zal ook een eigen gironummer bekend worden gemaakt.

Vogeljaar-Vogelfoto-Parade

Op de binnenzijde van het omslag van het vorige nummer vindt u de voorwaarden voor deelname aan de fotowedstrijd 1974. Denkt u er aan dat inzendingen vóór 1 november a.s. in het bezit moeten zijn van H. J. Lichtenbeld, Valparaisodreef 47, Utrecht.

Bonte Kraaien

De heer A. J. Dijkzen, De Westen H 91a, Texel vraagt toezending van waarnemingen van de Bonte Kraai vooral ook van slaapplekken (zie verder volgend nr.).

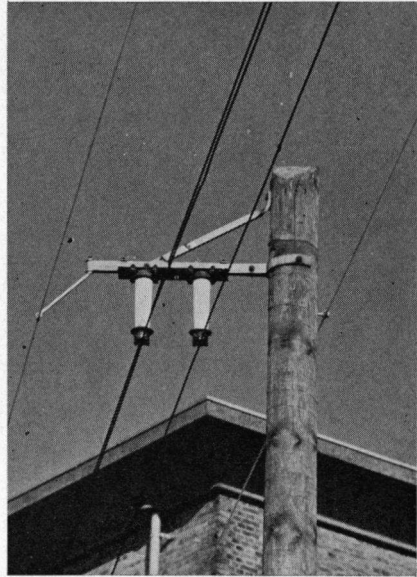
Vogelbescherming en PTT voorkomen te Lopik verdere massale stootvogelsterfte door draden

Begin augustus ontving 'Vogelbescherming' berichten over een min of meer massale sterfte van vogels, vooral Torenvalken en uilen, op de terreinen van de Nederlandse Omroepzender Mij. 'Nozema' te Lopik. De Nozema-installaties worden beheerd door de PTT. Te Lopik bevinden zich twee zendercomplexen t.w. een van de binnenlandse omroep en een van de wereldomroep. Het eerste terrein is ca 30 ha en het tweede ca 60 ha groot.

Ook in 1970 had het vraagstuk van de vogelsterfte op de zenderterreinen te Lopik reeds de aandacht gevraagd van vogelbeschermers en PTT. Boven de voedingslijnen van het complex van de binnenlandse omroep werd toen een beveiliging aangebracht, bestaande uit een nylonkabel. Het aantal slachtoffers verminderde destijds mede daardoor drastisch.

Dit jaar is, evenals 1970, weer een goed muizenjaar. Het gevolg daarvan is dat de Lopikse zenderterreinen, gezien hun grote voedselaanbod, op de Torenvalken en uilen een sterke aantrekkingskracht uitoefenen.

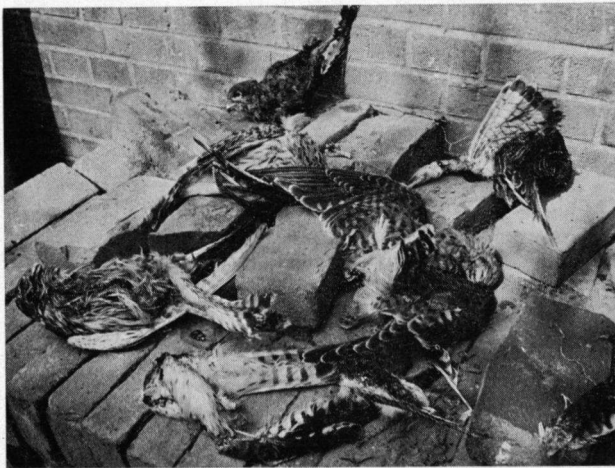
Nadat door Vogelbescherming contact was opgenomen met de centrale directie van de PTT te 's-Gravenhage vond, mede door de persoonlijke medewerking van de directeur-generaal van de PTT, op korte termijn overleg plaats tussen Vogelbescherming en de beheerders van de zendstations. Vogelbescherming werd hierbij geadviseerd

Alle gevaarlijke voedingslijnenbundels van Radio Lopik zullen aan weerszijden worden voorzien van twee nylonkabels, die als het ware voor een overdakking zullen zorgen

door deskundigen van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer te Arnhem en van het Staatsbosbeheer te Utrecht.

Tijdens dit overleg stond uiteraard de vraag centraal welke maatregelen konden worden genomen om aan de omvangrijke vogelsterfte op korte termijn een einde te maken. De beheerders van Radio Lopik hadden inmiddels reeds op eigen initiatief bij de binnenlandse omroep een proef genomen met het aan-

Een aantal slachtoffers (o.a. Torenvalken) van de Lopikse zenderterreinen. Augustus 1974.

bringen van nog twee nylonkabels aan weerszijden van de voor de vogels zo gevaarlijke voedingslijnenbundels. Hierdoor is als het ware een overdakking van deze lijnen ontstaan. De nadien gedane waarnemingen wijzen er op dat deze beveiliging afdoende is. Er zijn onder de aldus beveiligde lijnen tot dusver geen slachtoffers meer gevonden.

Uitvoerig werd ook gesproken over het grondgebruik van de terreinen. Een meer intensieve beweiding met jongvee en/of wolven en het niet meer gebruiken van de terreinen voor de hooiwinning zou de terreinen bepaald onaantrekkelijker maken voor muizen. Daar de terreinen echter voor het grootste deel geen eigendom zijn van 'Nozema', doch deze maatschappij daarop slechts het recht van opstal heeft, werd een verandering van het grondgebruik op redelijk korte termijn niet realiseerbaar geacht.

In principe werd besloten ook op het terrein van de wereldomroep de zelfde overdakingsbeveiliging boven de voedingslijnen aan te brengen. Onmiddellijk zal worden begonnen met dat deel van het totaal 11 kilometer lange traject, waar in de afgelopen maanden/weken de meeste vogelslachtoffers werden geteld. Aan de hand van de op dit proefstuk verkregen zendertechnische ervaringen zal worden geadviseerd het gehele zenderpark van deze beveiligingen te voorzien. De kosten van deze beveiliging worden door de PTT geraamd op ca f 100.000,—.

Het bestuur van Vogelbescherming is de PTT bijzonder erkentelijk voor de doeltreffende en vooral ook de snelle wijze waarop aan de gesignaleerde ernstige bedreiging van de stootvogels een eind wordt gemaakt. Vogelbescherming is vooral verheugd over het feit dat bij het staatsbedrijf der PTT van een zo grote mate van begrip en bezorgdheid voor dit acute vogelbeschermingsprobleem is gebleken.

Cursussen voor vogelbescherming en vogelkennis

Om een goede modelcursus voor vogelkennis en vogelbescherming te verkrijgen zouden wij graag kennis willen nemen van de grote ervaring die verschillende groepen hierbij opgedaan hebben.

In beginsel zouden wij een al dan niet uitgewerkt programma van alle be-

staande cursussen op dit gebied willen ontvangen. Hierbij tevens een lijst van materiaal die hierbij wordt gebruikt en suggesties en wensen waardoor beter en instructiever gewerkt zou kunnen worden. Gaarne ook een lijstje van namen en adressen van mensen van de praktijk en opgave hoeveel personen per jaar zo'n cursus volgen. Opzet en werkwijze zullen soms heel verschillend zijn, maar een totaal beeld en daarvan een samenvattend rapport kan voor iedereen die zich hiermee bezighoudt een waardevolle aanvulling zijn en tevens voor beginners een goede handleiding.

Redactie

Henk van Dongen overleden

Op 31 augustus 1974 is op 69-jarige leeftijd overleden te Den Haag Hendrik van Dongen. Het heengaan van de heer Van Dongen is voor de vogelbeschermingswereld in Nederland een groot verlies.

Als eerste ontving hij de Schierbeekpenning en hij werd tijdens de jubileumbijeenkomst in april van dit jaar tot erelid van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels benoemd.

Vele jaren was hij o.m. hoofd van de Vogelwacht te 's-Gravenhage, leider van het Vogelpopulatie-onderzoek Meijndel. Als adviseur voor 'Vogelbescherming' was hij een waardevol raadgever.

In een uitgebreider artikel hopen wij nog nader op het werk van Van Dongen terug te komen.

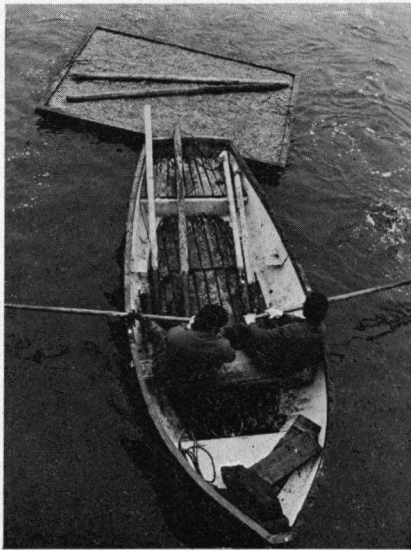
Twintigste 'Gouden Lepelaar' voor drs. Sytze Tjallingii

Het bestuur van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, op 13 juli 1974 in vergadering bijeen, heeft de twintigste 'Gouden Lepelaar' toegekend aan drs. Sytze Tjallingii te Groningen, lid van de Werkgroep 'Dollard'. De heer Tjallingii heeft sinds 1969 op ondubbelzinnige wijze het grote belang van de Dollard, vooral ook voor de Westeuropese klutenpopulatie aangetoond. De door hem geconstrueerde slikmeter heeft in belangrijke mate bijgedragen tot het verkrijgen van een goed inzicht in de voedselrijkdom van het Dollard-estuarium. 'De Gouden Lepelaar' is bij de feestelijke opening van het nieuwe vogelbeschermingshuis te Zeist op 17 september j.l. aan drs. Tjallingii uitgereikt. Sytze van harte gefeliciteerd met jouw onderscheiding!

Broedvloten voor Visdiefjes in Middelburg

In maart 1974 werden twee vloten door de Gemeentelijke Plantsoenendienst te Middelburg verankerd, één in de Noordvest en de andere in de Seisvest met de bedoeling hierdoor broedplaatsen voor de Visdiefjes te creëren. De vloten werden gemaakt op advies van mr. T. Lebret, die al enige jaren rondliep met het plan kunstmatige broedgelegenheden voor Visdiefjes in Middelburg te introduceren. In Zwitserland had de Vogelwarte Sempach op de Bodensee en een dode rivierarm van de Rijn hiermee positieve resultaten (Jahresheft 1970 des Deutschen Bundes für Vogelschutz e.V.).

Uit tellingen in de afgelopen jaren bleek dat er gemiddeld enige tientallen Visdiefjes waargenomen konden worden op de grachten, vesten, binnenhaven en een gedeelte van het Kanaal door Walcheren.

Een der vloten, bestemd voor Visdiefjes, wordt versleept naar de Seisvest, Middelburg. Voorjaar 1974.

Foto: J. Wolterbeek

Omdat er in 1974 bijzonder weinig Visdiefjes waren en één der vloten door een Waterhoen werd bezet en de twee regelmatig terugkomende Visdiefjes verjoeg, hebben de vloten nog geen succes opgeleverd.

De vloten drijven op plastic buizen, zijn waterbestendig gemaakt, liggen ca 10 cm boven het wateroppervlak uit

(golfslag!) en kunnen op en neer bewegen (waterstand varieert regelmatig). Op de vloten ligt een laag schelpen vermengd met grind. Toch vervullen zij wel een rol, n.l. die van rustplaats voor eenden, meeuwen en Waterhoentjes. Langs de drukke singels (veel verkeer) en bolwerken (honden) worden de vogels dikwijls verjaagd, waarvan ze thans geen last meer hebben. Wellicht ter navolging voor andere gemeenten in ons land?

● J. C. Wedts de Swart, 't Zanddorp 138, Middelburg

Vlotjes voor Zwarte Sterns

Aanvullend op het artikel van F. Haverschmidt over kunstmatige nestgelegenheden voor Zwarte Sterns (Vogeljaar 22: 797-799) onderstaand de ervaringen welke sinds enkele jaren in de Overwaard (gem. Kinderdijk) worden opgedaan.

Zoals op vele plaatsen liep ook in dit plassengebied de Zwarte Stern in de jaren zestig in aantal terug tot 8 broedparen in 1968. Voorts was het broedresultaat vaak matig tot nihil door de wisselende waterstanden (de Overwaard heeft een boezemfunctie).

Toen in 1969 de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels de bewaking van de Overwaard kon gaan verzorgen werd terstond gestart met het uitleggen van vlotjes voor Zwarte Sterns. Het succes was van meet af aan verrassend. In 1970 kwamen ca. 50 paar tot broeden en sindsdien is het aantal broedparen steeds op een niveau gebleven dat ook in de vijftig jaren niet werd bereikt. In 1974 werden 60 vlotjes uitgelegd waarvan 48 stuks door paren werden bezet. De sterns kiezen nog uitsluitend de vlotjes tot nestelplaats.

De vlotjes zijn van hout en meten ca. 60 à 70 cm in het vierkant. Met een nylonkoord waaraan een steen of ander zwaar voorwerp is bevestigd worden de vlotjes 'verankerd'. De reservaatbewaker, de molenaar G. Hoek, zweert er bij dat de sterns de vlotjes aantrekkelijker vinden indien er wat modder op ligt. De gehele vloot van vlotjes wordt uitgelegd in een niet zo'n grote plas welke door kragen van vegetatie goed ligt afgesloten. Zorgvuldig wordt er op toegezien dat er onderling tenminste enkele meters afstand is tussen de vlotjes. 's Winters haalt Hoek de vlotjes binnen.

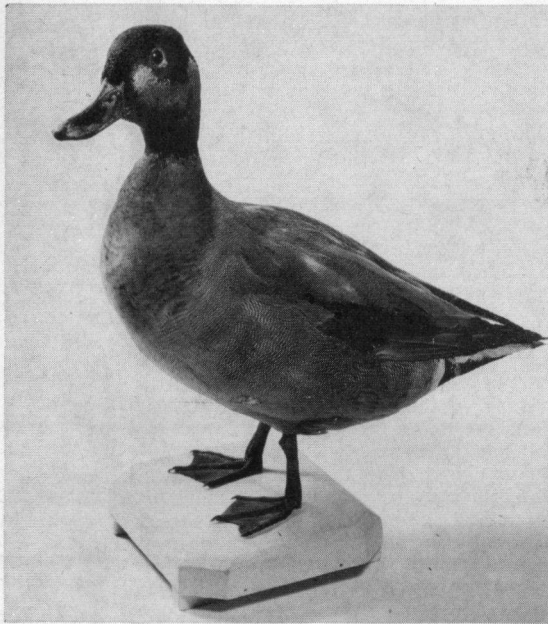
● G. L. Ouweneel, Kilstraat 22, Maasdam

Bastardering van Wilde Eend met Wintertaling

Op 16 januari 1974 zag ik naar mijn mening een kruising van een Wilde Eend en een Wintertaling in het sportpark van S.V. Zwolle. Het betreffende exemplaar was iets kleiner dan de gewone Wilde Eend en even groot als de eveneens aanwezige Krakeend (♂). Het dier had de volgende kenmerken: de kop was groen met een bruine streep (vergelijk de kop van Bronskoptaling). De borst was lichtbruin gevlekt en de rug en buik waren grijs als bij de Wilde Eend. De anaalstreek was zwart, met een licht vlekje erbij als bij de Wintertaling. De spiegel was groenblauw en aan de oorsprong van de vleugel zat een lichte streep (zie Wintertaling). Vorig jaar om deze tijd zag ik 2 exemplaren met dit kleed. Is het misschien mogelijk dat u mij kunt zeggen of dit inderdaad een kruising is en of deze vorm erg vaak voorkomt?

● E. van Ommen, De Genestetstraat 30, Zwolle

Naar mijn mening heeft de heer Van Ommen de Zwolse vogel stellig juist gedetermineerd. De meeste soorten zwemeenden schijnen te kunnen bast-

Anas crecca x *Anas platyrhynchos* ♂
Terschelling, oktober 1913

aarderen, niettemin is het duidelijk dat een dergelijke bastaard in de natuur zelden voorkomt. Als men bedenkt dat het museum, dat uiteraard dergelijke rariteiten aantrekt, slechts drie stuks heeft, is het ongetwijfeld een interessante waarneming.

In de collectie van het museum trof ik de volgende bastaarden van *Anas platyrhynchos* x *Anas crecca* aan:

♂, Gelderland, 10 maart 1868, coll. van Wickevoort Crommelin, opgezet.

♂, Ellemeet, Schouwen, 9 november 1907, leg. A. Man in 't Veld, balg.

♂, Terschelling, oktober 1913, leg. J. de Jong, opgezet.

Bovendien hebben wij nog vijf stuks *Anas crecca* x ?, waarvan 4 in ♀-kleed. Bij het bekijken van de drie mannetjes blijkt dat zij heel goed overeenkomen met de beschrijving van de vogel van Zwolle, behalve dat bij onze vogels het witte bandje vóór de blauwgroene vleugelspiegel ontbreekt. De bruine borst is typisch voor de Wilde Eend-component. Wij hebben verschillende bastaarden Wintertaling x Pijlstaart, die oppervlakkig gezien tamelijk eender zijn, maar een witte tot lichtgrijze borst hebben. De collectie bevat ook bastaarden Wintertaling x Krakeend.

● Dr. G. F. Mees, Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Raamsteeg 2, Leiden

Import van Palmtortel niet toegestaan

Onlangs is gebleken, dat door een aantal importeurs van dieren Palmtortels (*Streptopelia senegalensis*) zijn ingevoerd in de veronderstelling, dat dit een onbeschermde vogelsoort zou zijn. De Palmtortel, ook wel bekend onder de naam Senegalduif, Senegaltortelduif of Senegallachduif, komt echter als broedvogel voor in Europees Turkije en behoort daarom tot de beschermde vogels, als bedoeld in artikel 1, onder 2, van de Vogelwet 1936. Het is derhalve o.m. verboden deze vogelsoort in te voeren, te verkopen en onder zich te hebben.

In een aantal gevallen hebben opsporingsambtenaren reeds Palmtortels bij winkeliers en vogelliefhebbers in beslag genomen.

Onder druk van uitvoerende bepalingen rond de Vogelwet 1936 hebben verschillende importeurs deze soort vrijgelaten. Men wordt verzocht aandacht te besteden aan het gedrag en voorkomen van in het wild aangetroffen vogels.